

Bakverk och toner över sundet

Jan Hedh, malmöpåg f. 1949, konditor, kock, chokolatier, världsresenär, pristagare, författare, arbetar som konsult inom bakverk, konditori, gastronomi och catering över hela världen. Behöver bara sova 5 timmar, vilket kanske förklarar att han hinner med. Tillsammans med peruanska hustrun Maria Escalante driver han "Hedh Escalante Chocolatier" Norbergsgatan 26 (bakom Pågens), som utöver sin produktion håller chokladprovningar. Man kan besöka chokolatiererna, om man ringer 040-622 91 66 (öppet vard. 10-16).

Jan har skrivit böcker om 277 sorters kakor, bröd och brödkultur – bl.a. med surdeg från 450 olika ställen i världen. Driver också välkända "Victors" i Glemminge, nästan obligatoriskt vid en Österlenuutflykt.

Började jobba som 14-åring då på Kramer, sedan även Savoy, och mindes ett Malmö med 265 konditorier, där många skickliga konditorer kunde briljera med konst- och smakverk.

Ja, det blev lite nostalgiskt idag, när konditorierna inte är många och bakverk inte skapas med själ, hjärta och av socker mjukgjorda händer. Han har arbetat på Queen Elisabeth, Svenska Amerikalinjen, kryssningsfartyg och väl hunnit med strandhugg i sådär 160 länder.

Jan berättade – för en berättare är han – om att försöka hålla fast vid gamla arbetsätt, t.ex. att göra knäckebröd för hand, sådant som annars, likt dagens limpör, massproduceras i bagerimaskiner.

Så berättade han livligt hur man kan trola med socker, skapa allsköns dekorationer med vackra svanar, krokaner (som nästan ingen gör idag), bröllopsbakverk – och Jan kunde visa många bilder på sålunda förgängliga konstverk i socker eller det smidiga materialet is. Skrivaren av dessa rader har sett "Döende svanen", vacker som i levande livet, smälta ner och dö. Jan är en skulptör i choklad, socker, is och vad han annars kan få för sig.

Förvisso är han unik, på gränsen till legend med sin mångkunnighet och sitt nästan ohämmade engagemang. Googla gärna in hans böcker, recept mm och gå igång, om så bara med något av 450 slags surdegsbröd. Det kanske går att förstå hur man kan bli en sådan sockerbagare här i staden.

Anna Grüners berättelse

Den 28 februari måste en berättarkväll ställas in på grund av snöoväder. Anna Grüner, 90, skulle ha kommit och berättat sin flyktinghistoria undan nazisterna. Nu har hon dragit sig tillbaka men hoppas att andra fortsätter att berätta. Till berättelsen om Öresund hör mullret från åren efter 9 april 1940.

Annas "närvaro" den här kvällen fick utgöras av hennes berättelse, ödesmättat slumpartad med tanke på att nazisterna i Danmark 1943 kunde ta sig rättigheter som den danska regeringen till dess hade hävdat som sina, d.v.s. att skydda alla danska medborgare, förstås även dem med judisk börd.

Anna fick i stället per telefon berätta inför den här kvällen. Ett bildkollage med krigshistoria visades med bl.a. en med "Der Führer" Hitler som nyper en gossesoldat i kinden och skickar honom till ostfronten. Anna hade sett den och vi delade känslor inför den. I kollaget såg man även Kong Christian X som dagligen red i Köpenhamn för att påminna danskarna om att de var danska i ett tusenårigt daneland. Och kanske stärka dem i uppfattningen om hur det skulle gå med det "tusenåriga" nazistrieket.

En judeflicka och en lillebror Anna, född den 6 maj 1927 i Danmark, var som flicka en dansk medborgare men med en judisk bakgrund på modernet. De klarade sig i Köpenhamn till 1943. Annas berättelse börjar med att hennes 4-årige lillebror var ute på gården och lekte. Han hade stränga order att hålla sig där och inte gå ut på gatan. Men andra pojkar ville ha den leksak som han hade. Om inte, så skulle de kasta honom i en av de närliggande dammarna. Det skedde men vuxna personer kom till och fick upp pojken. Han fördes till barnsjukhuset.

Någon dag dessförinnan hade det i synagogan meddelats att regeringen inte längre kunde skydda judar och att man måste fly. Men Annas föräldrar var inte där och visste därför ingenting om vad som hotade. När pappan gick ut för att leta efter lillebror, fick han veta att sonen hade knuffats i vattnet och förts till barnsjukhuset.

Pappan skyndade till sjukhuset. När han träffade läkaren, som hade tagit hand om pojken, berättade denne att han var en motståndsmann och att han hade noterat att pojken var omskuren. Så berättade han om vad som hade hänt med regeringen och rådde familjen att fly. "Ni måste ge er iväg!"

Med svensk båt kom familjen till Ven och därifrån till ett läger i Landskrona. Dit kom en faster med en vit buss och Anna tycker att de hade tur. Historien med lillebror blev kanske räddningen. Anna gifte sig 1950 med Imre från Ungern (1922-1972) och fick Tibor 1953 och Jeanette 1955.

Nu skall hon försöka stilla sitt sinne och sitt illamående av vad hon ser idag av stöveltramp på svenska gator och torg och försöka njuta av 7 barnbarn och 11 barnbarns barn.

Vi unnar henne det.

Till toner med sång

Ett bildspel berättade om sundet från när det inte fanns till när det ständigt var en krigsskådeplats och konfliktzon och till att det blev reguljära färjeförbindelser, Dragør-turer och en bro sjöng vi med Gabriel Jönsson om Backafall med Lars Svensson vid flygeln, där han avrundade kvällen med lite skånsk-dansk lek på tangenterna. Det hade också mersmak.

Per Ragnarson

Foto: Kjell Wihlborg

